

İlköğretim Okulu Yöneticilerinde Etik Liderlik: Muğla İli Örneği

Okt. Nurdoğan TOMBAK
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi,
Sıtkı Koçman Yabancı Diller Yüksekokulu
E-posta: nurdogantombak@hotmail.com

Arş. Gör Hakan BAKAN
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi,
İİBF, İşletme Bölümü
E-posta: hkn_bkn@mu.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın amacı, öğretmen algılarına göre ilköğretim okul yöneticilerinin etik liderlik davranışı gösterme düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir.

Bu çalışmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın verileri, Yılmaz (2005) tarafından geliştirilen “Etik Liderlik Ölçeği” yardımıyla toplanmıştır. Araştırmada kullanılan ölçek, iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, ölçekle ilgili genel açıklamalar ve araştırmaya katılan öğretmenlere ilişkin bilgi formu; ikinci bölümde ise ilköğretim okul yöneticilerinin etik davranışlarını değerlendirmeye yönelik sorular yer almaktadır. Araştırmanın evreni Muğla ili ilköğretim okulu öğretmenleridir. Muğla il merkezinde ilköğretim okullarında görevli öğretmenler araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Bu kapsamda 395 öğretmene ölçek dağıtılmış fakat geriye 316’sı dönmüştür.

Elde edilen bulgulara göre, ilköğretim okulu müdürleri üç alt boyutta da ortalamanın üzerinde puan almıştır. Bu sonuçlardan ilköğretim okulu müdürlerinin, etik liderliğin üç alt boyutunda da üst düzeyde etik liderlik davranışı gösterdiği ayrıca etik liderliğin üç alt boyutu arasında en fazla örgütsel karar vermede etik boyutunda etik liderlik davranışı gösterdiği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yönetim, Liderlik, Okul Yöneticisi, Etik, Etik Liderlik

Ethical Leadership in the Primary School Administrators: The Case of Mugla Province

Abstract

The purpose of this study is to examine whether the characteristics of Ethical Leadership differ or not according to some demographic factors among the teachers and administrators of primary schools.

Ethical leader criterion, prepared by Yılmaz (2005), is used as a data collecting tool. The questionnaire that is used in the research consists of two parts. The general explanations and information forms of the teachers involved in the research are in the first part; and the questions aimed at evaluating the ethical behaviors of the primary school master. Primary school’s teachers at Mugla province are in the center

of the research. In relation to the research, the questionnaire is applied to 395 teachers but only 316 of them are evaluated.

According to the teachers involved in the questionnaire primary school administrators got points above the average. So they are in a good level in each sub-dimension of ethical leadership which are ethic communication, ethic behavioral and giving organizational decisions levels. The primary school administrators are the best in giving organizational decisions dimension.

Keywords: Administration, Leadership, School Administrator, Ethics, Ethical Leadership

1.Giriş

İnsanların yaşamdaki en büyük arzusu gereksinimlerini karşılayacak, rahat, mutlu ve huzurlu bir yaşam düzeyine ulaşmaktır. Bu hedefe ulaşmadaki en önemli araç kuşkusuz eğitimidir. Eğitimin işlevlerinden birisi, bireylere içinde yaşadığı toplumun kültür değerlerini ve bilimsel bilgileri tanıtarak onların daha bilinçli bir şekilde davranmalarına katkıda bulunmak, aynı zamanda yaşam standartlarını yükselterek onların huzur ve mutluluğunu sağlamaktır (Karaköse, 2007:26). Eğitim kurumu, doğduğunda toplumsal hiçbir davranışı olmayan insanı, toplumsallaştırarak, bireyselleştirerek ve üretkenleştirerek toplumun etkin bir üyesi durumuna getirir. Eğitim örgütlerinin, toplumdaki bireyleri, yetenekleri doğrultusunda eğiterek onları toplumsallaştırmak ve böylece, toplumun kalkınmasına katkıda bulunmak gibi çok önemli bir misyonu vardır (Başaran, 1998: 21).

Eğitim kurumu olan okul, bireyin çevresinden aldığı olumsuz etkileri olumluya dönüştürmeye, olumlu etkileri de pekiştirmeye yönelik etkinliklerde bulunmak zorundadır. Bunu gerçekleştirirken kurum içi ve kurum dışındaki öğelerin özelliklerini ve bu öğelerin birbirleriyle ilişkilerindeki uyumu dikkate almak gerekir. Öğrenci velileri ve yakınları, öğrencilerin iyi bir insan, iyi bir yurttaş ve iyi bir meslek sahibi olabilmeleri için nitelikli bir eğitim almalarını beklemektedir (Karaköse, 2007: 29).

Okulların öncelikli amacı öğrenciyi eğitmek ve öğrenci davranışlarını geliştirmektir. Okulların amaçlarının gerçekleştirilmesinde eğitimcilerin önemli görev ve sorumlulukları vardır. Eğitimciler hem insanın biyolojik yapısının işleyişini çok iyi anlamalı, hem de ahlak ve etik konularında davranış değişikliğinin biyo-psiko-sosyolojik süreçleriyle ilgili eğitimden geçmek zorundadır (Aydın, 2002:35).

2. Okul Yöneticiliği ve Etik Liderlik

Okul yöneticiliği, genelde eğitim sisteminin özelde de okulun en önemli pozisyonlarından biridir. Okul yöneticileri okuldaki öğretmenlerin eğitim öğretim misyonlarının ortak noktalarda birleşmesini sağlayamaz, öğretmenlere birbirinden öğrenecekleri ortam ve fırsatlar veremez ve okulda öncelikleri belirlemezlerse en yetenekli öğretmenler bile öğrenci başarısı üzerinde beklenen etkiyi sağlayamazlar. Bu durum okul yöneticisinin liderlik özelliklerine ne ölçüde sahip olduğuyla yakından ilişkilidir (Özden, 2004: 98). Yöneticilerin, okul içinde ve dış çevrede etik davranışlar sergilemesi hem toplumun kuruma bakışını olumlu yönde etkileyecek hem de çalışanların hedefler doğrultusunda davranış geliştirmesine katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda, eğitim kurumlarının önceden belirlenmiş olan hedeflere ulaşabilmesinin, okul yöneticilerinin etik bilince sahip olmalarıyla ve bunu uygulamada gösterme başarılarıyla doğrudan ilişkili olduğu söylenebilir.

Eğitim yöneticileri, çalıştıkları kurumda, herkes tarafından paylaşılan ortak değerler ve inançlar oluşturması gerekir. Bir eğitim örgütü, tüm politika ve eylemlerini yönlendiren sağlam bir misyonla yaşamını sürdürebilir. Eğitim yöneticisinin artık, sadece koltuğunda oturarak bir mevzuat bekçisi gibi katı bürokrasi kurallarının arkasına sıkışıp kalma dönemi gerilerde kalmıştır. Toplumun okul örgütlerinden beklentileri her geçen gün değişmektedir (Can, 2002: 56)

Yönetim süreci; sürekli olarak başkalarını yakından ilgilendiren ve etkileyen kararlar almayı, karar ve politikaları herkesin yararına olacak şekilde uygulamayı, örgütsel ve bireysel gereksinimlerin karşılanmasını, örgüt içi çatışmaların bireylerin yararına olacak şekilde çözülmesini, görev ve işlerin eşit ve adil olarak dağıtılmasını, iş yapan ve üretenin adil olarak değerlendirilmesini ve en önemlisi de örgüt kaynaklarının örgüt amaçları doğrultusunda eşit ve adil olarak kullanılmasını gerektirir. Mesleki ve toplumsal değişiklikler, yöneticileri sürekli olarak etik sorunları ile yüz yüze getirmektedir. Örgüt içindeki ve örgüt dışındaki formal ve informal ilişkiler ağı günümüzde öyle karmaşık bir duruma gelmiştir ki; yöneticilerin adil, doğru, çıkarısız davranmalarını sağlayacak ilkelerin doğmasına neden olmuştur. Bu noktada etik tartışmaları başlamıştır (Özden, 2004: 45).

Etik, insan davranışında neyin doğru, neyin yanlış olduğuyla ve davranışın denetlenmesiyle ilişkilidir. İnsanın ya da onun davranışının iyi, kötü, doğru ya da yanlış olduğuna karar vermenin neye göre algılandığı ile ilgili sorulara cevap aramaktadır. Ahlaki karar ve yargılarda kişisel ilginin veya diğer insanların ilgilerinin ne derecede etkili olduğunu araştırır (Thiroux, 1998: 25).

Etik liderlik ise, liderin örgütsel amaçlarını gerçekleştirirken mevcut yasalar ve politikalar kadar, mesleki etik ilkelerine de uygun davranışlar

sergilediği bir liderlik türüdür. Etik liderliğin en belirgin özelliği liderliğinin güç kaynağının moral güce dayanması olduğu ve morale bağlı bir liderlik biçimi olduğu söylenmektedir.

Etik liderin, çevresindeki dünyayı algılaması ve kavramsallaştırması gerekmektedir. Bundan dolayı da sosyal sorumluluk ve örgütsel etik birbiriyle bağlantılı kavramlardır. Aynı zamanda etik lider, insan kaynağını, zamanının boşa harcamamak için etkili, yeterli ve mükemmel etik ilkeleri uygulamalıdır.

Etik bir liderin davranışlarında sadece etik olması yeterli olmayıp, etik liderlik bileşenlerine de (amaç, bilgi, otorite ve güven) sahip olması, kavrayıp geliştirmesi ve bir bütün içinde önem vererek, bütünlüğünü koruması gerekmektedir (Şişman, 2002: 231).

Etik liderlik günümüz yönetim anlayışının odağında yer almaktadır. Bunun nedeni ise etik olmayan davranışlar örgütler de işbirliğini, iletişimi, yaratıcılığı, huzur ve güveni yok etmektedir. (Alatlı, 1999: 520).

Bu bağlamda Gümüşeli (2004)'nin okul müdürlerinin liderlik standartları ve bu konuda Türk eğitimcilerinin görüşleri ile ilgili yaptığı bir araştırmada Türk eğitimciler (müdür, müfettiş, akademisyen ve öğretmenler) okul yöneticisi için en önemli standardın etik liderlik olduğunu belirtmişlerdir. Bu sonuçtan da anlaşılacağı üzere 21.yüzyılda etik konusu çok önemli hale geldiği söylenebilir. Özellikle sosyal yönünün kuvvetli olması yönüyle okulda da etik üzerinde durulması gereken bir konudur. Okul yöneticilerinin kendilerinden beklenenleri karşılayabilmeleri için etik davranma konusunda hassas olmaları gerektiği anlaşılmaktadır.

3. Araştırmanın Amacı, Yöntemi ve Analizi

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, öğretmen algılarına göre ilköğretim okulu yöneticilerinin etik liderlik davranışı gösterme düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir.

Araştırmanın evreni, Muğla il merkezinde belediye sınırları içinde bulunan 15 ilköğretim okulunda görev yapan öğretmenlerden oluşmaktadır. Bu okullarda görev yapan öğretmenlerden 395 tanesine anket formu verilmiştir, fakat 316 tanesi cevaplanıp geri dönmüştür.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Verilerin toplanması “Etik Liderlik Ölçeği(ELÖ)” ile olmuştur. Ayrıca katılımcılardan kişisel bilgi formu doldurmaları istenmiştir. Yılmaz (2005) tarafından geliştirilen “Etik Liderlik Ölçeği (ELÖ)” tamamen katılıyorum (5),

İlköğretim Okulu Yöneticilerinde Etik Liderlik: Muğla İli Örneği

katılıyorum (4), fikrim yok (3), katılmıyorum (2), kesinlikle katılmıyorum (1) şeklinde cevaplandırılan ve puanlanan 5'li Likert tipi ölçektir.

Araştırma sürecinde toplanılan verilerin çözümlenmesinde faktör analizi, dağılımları belirlemede yüzde, frekans, aritmetik ortalama, standart sapma, değişkenlere ilişkin ortalamalar arasındaki farkın önem düzeylerinin belirlenmesinde t-testi, tek yönlü varyans analizi ve farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Scheffe testi kullanılmıştır.

3.3.Bulgular ve Yorumlar

44 maddeden oluşan bu ölçeğin öncelikle faktör analizi yapmaya uygunluğu araştırılmıştır. Bartlett testine göre $p=.00$ bulunduğu için testin sonucu anlamlıdır. Kaiser-Meyer-Olkin katsayısı ise .96 olarak bulunduğundan örneklem büyüklüğü de faktör analizi yapmak için yeterlidir.

Tablo 1: KMO and Bartlett's Testleri

Kaiser-Meyer-Olkin Katsayısı		.96
Bartlett'in Küresellik Testi	Ki-kare Yaklaşım	7632,97
	Önem Denetimi (P)	.00

Analiz sırasında, faktör yük değeri. 40 ya da daha yüksek olanlar analize alınmış, faktör yük değeri. 40'ın altında olanlar analizden çıkarılmıştır. 44 maddeden oluşan bu ölçekte, analizler sonucunda 28 madde kalmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda çıkarılan 16 maddeden sonra 3 faktörlü bir ölçek elde edilmiştir. Ölçekte bulunan üç faktör tarafından açıklanan toplam varyans % 67,78'dir. Birinci faktör (İletişimsel Etik) varyansın % 31,42'ini (özdeğer: 8,79), ikinci faktör (Davranışsal Etik) % 23,48'ünü (özdeğer: 6,57), üçüncü faktör (Örgütsel Karar Vermede Etik) %12,87'ini (özdeğer: 3,60) açıklamaktadır.

Etik Liderlik Ölçeğinin güvenilirliğini kestirmek için öncelikle Cronbach Alpha katsayısı belirlenmiştir. Aynı zamanda Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı hem ölçeğin tümü hem de alt boyutlar için ayrı ayrı hesaplanmış ve güvenilirliğin bir ölçütü olarak belirlenmiştir. Ölçeğin toplam güvenilirlik katsayısı .97 bulunmuştur. Üç alt boyutun kendi içlerinde hesaplanan güvenilirlik katsayıları; iletişimsel etik .96; davranışsal etik .92 ve örgütsel karar vermede etik alt boyutu ise .84 olarak bulunmuştur.

Tablo 2: Etik Liderlik Ölçeğine Ait Değerler

Etik Liderlik Ölçeğinin Alt Boyutları	Madde Sayısı	Faktör Yükleri	Güvenirlilik Katsayısı
İletişimsel Etik	15	.58 - .81	.96
Davranışsal Etik	9	.59 - .72	.92
Örgütsel Karar Vermede Etik	4	.55 - .84	.84
Toplam	28	.55 - .81	.97

Ankette kullanılan beşli seçeneklere uygun olarak, her alt boyutun puanlarının aritmetik ortalamasının anlamlandırılabilmesi amacıyla yukarıdaki Tablo 3'te verilen değerlendirme aralıklarına göre yorum yapılmıştır.

Tablo 3: Etik Liderlik Davranış Gösterme Düzeyi Puan Aralıkları

Etik Liderlik Alt Boyutları	Yetersiz Düzey	Orta Düzey	Yeterli Düzey	İyi Düzey	Üst Düzey
İletişimsel Etik	0-.99 puan	1-1,99 Puan	2-2,99 Puan	3-3,99 Puan	4-5 Puan
Davranışsal Etik	0-.99 puan	1-1,99 Puan	2-2,99 Puan	3-3,99 Puan	4-5 Puan
Örgütsel Karar Vermede Etik	0-.99 puan	1-1,99 Puan	2-2,99 Puan	3-3,99 Puan	4-5 Puan

Araştırmanın örnekleminde yer alan 316 öğretmenin % 58 i kadın, % 42 si erkek, %39 u sözel alan, %14,1 i sayısal alan, %46,9 u sınıf öğretmeni, %22,2 sinin mesleki kıdemi 1-10 yıl, %30,2 sinin 11-20 yıl, %47,6 sının 21 yıl ve üstü, öğretmenlerin müdürleriyle sosyal etkinlik yapma durumlarına %48,5 inin evet, %51,5 inin de hayır dediği, öğretmenlerin %68,2 sinin sendika üyesi olduğu, %31,8 inin sendika üyesi olmadığı, %11,6 sının 20-29 yaş, %32,2 sinin 30-39 yaş, %38,6 sının 40-49 yaş, %17,7 sinin 50 yaş ve üstü olduğu, %36,4 ünün büyük, %36,7 sinin orta, %26,9 unun küçük okulda çalıştığı, %14,6 sının 1-9 yıllık, %3,8 inin 10-19 yıllık, %19,6 sının 20-29 yıllık, %62 sinin 30 yıl ve üstü okullarda çalıştığı, öğretmenlerin % 30,4'ünün müdürünün yaşı 40-49 yaş aralığında, % 69,6'sının ise 50 ve üzeri yaş aralığında olduğu, öğretmenlerin

İlköğretim Okulu Yöneticilerinde Etik Liderlik: Muğla İli Örneği

%16,5'inin okul müdürünün mesleki kıdemi 11-20 yıl, %83,5'inin de 21 yıl ve üstü olduğu, öğretmenlerin müdürlerinin %93,7'sinin sendika üyesi olduğu, %6,3'ünün ise sendika üyesi olmadığı anlaşılmıştır.

İlköğretim okulu yöneticilerinin iletişimsel etik boyutunda etik liderlik davranış gösterme düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri ile ilgili bulgular Tablo 4'te verilmektedir.

Tablo 4 incelendiğinde, ilköğretim okulu yöneticilerinin iletişimsel etik boyutunda etik liderlik davranış gösterme düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri ($\bar{X}=4,17$) üst düzeydedir. Öğretmenler, ilköğretim okulu yöneticilerinin iletişimsel etik boyutunda etik liderlik davranış gösterme düzeyine ilişkin görüşlerinde en yüksek ortalama puanla ($\bar{X}=4,37$) "Etrafındaki insanlara saygı gösterir." maddesini; en düşük ortalama puanla ($\bar{X}=3,97$) "Hatalarını kabul eder." maddesini göstermişlerdir.

Tablo 4: İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Kendi Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışlarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Madde No	Ölçek Maddeleri	\bar{X}	SS
1.	Hatalarını kabul eder.	3,97	.99
2.	Kendi düşüncelerini, sevgiyi temel alan yaklaşımla yaymaya çalışır.	4,09	.90
3.	Bencil davranışlar sergilemez.	4,17	.90
4.	Öğretmenlerin farklı düşünebileceğini kabul eder.	4,18	.92
5.	Tartışmalara yapıcı ve anlayışlı katılır.	4,13	.94
6.	Sabırlıdır.	4,13	.95
7.	Alçak gönüllüdür.	4,18	.88
8.	İnsanlara eşit davranır.	4,16	.87
9.	Tüm öğretmenlere sevgiyle davranır.	4,16	.95
10.	Öğretmenlere şefkatle yaklaşır.	4,13	.93
11.	Etrafındaki insanlara saygı gösterir.	4,37	.82
12.	Merhametlidir.	4,32	.83
13.	Öğretmenlere içten davranır.	4,24	.90
14.	Öğretmenleri, sahip oldukları kişisel özelliklerinden dolayı yargılamaz.	4,22	.86
15.	Yapılan hizmetlerden dolayı insanlara minnet duygusu besler.	4,08	.94
Toplam		4,17	.74

İlköğretim okulu yöneticilerinin davranışsal etik boyutunda etik liderlik davranış gösterme düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri ile ilgili bulgular Tablo 5’te verilmektedir.

Tablo 5: İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Kendi Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışlarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Madde No	Ölçek Maddeleri	\bar{X}	SS
1.	Öğretmenleri teşvik eder.	4,21	.88
2.	Geleceğe dönük somut hedefler koyar.	4,07	.92
3.	Kendi işlerini sorumluluk duygusu içerisinde yapar.	4,42	.77
4.	Öğretmenlerin yaratıcılığının ortaya çıkması için, uygun ortam hazırlar.	4,07	.92
5.	Öğrenme konusunda isteklidir.	4,23	.84
6.	Kendi kendini değerlendirebilir.	4,07	.88
7.	Çözümler üretmede sistemli yaklaşır.	4,15	.90
8.	Okulda ortak alınan kararları, etkili biçimde uygular.	4,30	.77
9.	Mesleki etkinliğini artırmaya yönelik çaba içerisindedir.	4,14	.88
Toplam		4,18	.69

Tablo 5 incelendiğinde, ilköğretim okulu yöneticilerinin davranışsal etik boyutunda etik liderlik davranış gösterme düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri ($\bar{X}= 4,18$) üst düzeydedir. Öğretmenler, ilköğretim okulu yöneticilerinin davranışsal etik boyutunda etik liderlik davranış gösterme düzeyine ilişkin görüşlerinde en yüksek ortalama puanla ($\bar{X}=4,42$) “Kendi işlerini sorumluluk duygusu içerisinde yapar.” maddesini; en düşük ortalama puanla ($\bar{X}=4,07$) “Geleceğe dönük somut hedefler koyar.” ile “Kendi kendini değerlendirebilir” maddelerini göstermişlerdir.

İlköğretim okulu yöneticilerinin örgütsel karar vermede etik boyutunda etik liderlik davranış gösterme düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri ile ilgili bulgular Tablo 6’da verilmektedir.

Tablo 6 incelendiğinde, ilköğretim okulu yöneticilerinin örgütsel karar vermede etik boyutunda etik liderlik davranış gösterme düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri ($\bar{X}= 4,31$) üst düzeydedir. Öğretmenler, ilköğretim okulu yöneticilerinin örgütsel karar vermede etik boyutunda etik liderlik davranış gösterme düzeyine ilişkin görüşlerinde en yüksek ortalama puanla ($\bar{X}=4,35$) “Ekonomik alanda kişisel kazanç sağlayıcı faaliyetlerde davranmaz.” maddesini;

İlköğretim Okulu Yöneticilerinde Etik Liderlik: Muğla İli Örneği

en düşük ortalama puanla ($\bar{X}=4,26$) “Dini konularda fayda amaçlı faaliyetlerde bulunmaz.” maddesini göstermişlerdir.

Tablo 6: İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Kendi Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışlarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Madde No	Ölçek Maddeleri	\bar{X}	SS
1.	Politik konularda kazanç sağlamaya yönelik çalışmalarda bulunmaz.	4,31	.83
2.	Dini konularda fayda amaçlı faaliyetlerde bulunmaz.	4,26	.91
3.	Ekonomik alanda kişisel kazanç sağlayıcı faaliyetlerde davranmaz.	4,35	.86
4.	Kötü sayılabilecek alışkanlıklara sahip değildir.	4,31	.90
Toplam		4,31	.72

Konuyla ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında benzer sonuçların bulunduğu görülmektedir. Baştuğ (2009)’un resmi ve özel ilköğretim okulu müdürlerinin etik liderlik davranışlarına ilişkin öğretmen görüşlerini inceleyen araştırmasına bakıldığında ilköğretim okulu yöneticilerinin etik liderliğin tüm alt boyutlarında da ortalamanın üzerinde puan aldıkları ve dolayısıyla üst düzeyde etik liderlik davranışı gösterdikleri bulunmuştur.

İlköğretim okulu yöneticilerinin etik liderlik davranışı gösterme düzeyine ilişkin öğretmen görüşlerinin, öğretmenlerin cinsiyet durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğine dair yapılan analiz sonuçları Tablo 7’ de verilmektedir.

Tablo 7: Öğretmenlerin Kendi Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışlarına İlişkin Görüşlerinin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı ve t Testi Sonuçları

Etik Liderlik Alt Boyutları	Cinsiyet	n	\bar{X}	S	T	P
İletişimsel Etik	1.Erkek	132	4,29	.68	2,507	.013*
	2.Kadın	182	4,08	.77		
Davranışsal Etik	1.Erkek	132	4,31	.64	1,691	.092
	2.Kadın	182	4,09	.71		
Örgütsel Karar Vermede Etik	1.Erkek	132	4,39	.70	2,812	.005*
	2.Kadın	182	4,25	.74		
Toplam	1.Erkek	132	4,31	.61	2,704	.007*
	2.Kadın	182	4,11	.69		

Tablo 7 incelendiğinde okul yöneticilerinin etik liderlik düzeyleri, iletişimsel etik boyutunda kadınların puan ortalaması $\bar{X} = 4,08$; erkeklerin puan ortalamaları ise $\bar{X} = 4,29$ olduğu görülmektedir. Kadın ve erkeklerin puan ortalamaları arasındaki t değeri 2,507 olarak hesaplanmıştır. T testi sonucuna göre anlamlılık düzeyi .013 olarak hesaplanmıştır. Dolayısıyla bu sonuç $P < .05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Yani etik liderlik düzeyi iletişimsel etik boyutunda, cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

Okul yöneticilerinin etik liderlik düzeyleri, davranışsal etik boyutunda kadınların puan ortalaması $\bar{X} = 4,31$; erkeklerin puan ortalamaları ise $\bar{X} = 4,09$ olduğu görülmektedir. Kadın ve erkeklerin puan ortalamaları arasındaki t değeri 1,691 olarak hesaplanmıştır. T testi sonucuna göre anlamlılık düzeyi .092 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç $P < .05$ düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Yani etik liderlik düzeyi davranışsal etik boyutunda, cinsiyete göre farklılık göstermemektedir.

Okul yöneticilerinin etik liderlik düzeyleri, örgütsel karar vermede etik boyutunda kadınların puan ortalaması $\bar{X} = 4,39$; erkeklerin puan ortalamaları ise $\bar{X} = 4,25$ olduğu görülmektedir. Kadın ve erkeklerin puan ortalamaları arasındaki t değeri 2,812 olarak hesaplanmıştır. T testi sonucuna göre anlamlılık düzeyi .005 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç $P < .05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Yani etik liderlik düzeyi örgütsel karar vermede etik boyutunda, cinsiyete göre erkekler lehine farklılık göstermektedir.

Okul yöneticilerinin etik liderlik düzeyleri, toplamda kadınların puan ortalaması $\bar{X} = 4,11$; erkeklerin puan ortalamaları ise $\bar{X} = 4,31$ olduğu görülmektedir. Kadın ve erkeklerin puan ortalamaları arasındaki t değeri 2,704 olarak hesaplanmıştır. T testi sonucuna göre anlamlılık düzeyi .07 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç $P < .05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Yani etik liderlik düzeyi tüm boyutların toplamında, cinsiyete göre erkekler lehine farklılık göstermektedir.

Tüm alt boyutlar ve toplama bakıldığında davranışsal boyut dışında etik liderlik düzeyi, cinsiyete göre erkekler lehine farklılık göstermektedir. Baştuğ (2009)'un araştırmasında ise öğretmenlerin görüşlerine göre okul yöneticilerinin etik liderlik düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı sonucu bulunmuştur.

İlköğretim okulu öğretmenlerinin kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışlarına ilişkin görüşlerinin branşa göre dağılımı Tablo 8'de verilmektedir.

İlköğretim Okulu Yöneticilerinde Etik Liderlik: Muğla İli Örneği

Tablo 8: Öğretmenlerin Kendi Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışlarına İlişkin Görüşlerinin Branşa Göre Dağılımı

Etik Liderlik Alt Boyutları	Branşı	n	\bar{X}	SS
İletişimsel Etik	Sözel	119	3,96	.84
	Sayısal	43	4,23	.57
	Sınıf Öğretmeni	143	4,31	.68
Davranışsal Etik	Sözel	119	4,02	.73
	Sayısal	43	4,23	.59
	Sınıf Öğretmeni	143	4,28	.67
Örgütsel Karar Vermede Etik	Sözel	119	4,16	.81
	Sayısal	43	4,26	.63
	Sınıf Öğretmeni	143	4,43	.64
Toplam	Sözel	119	4,01	.73
	Sayısal	43	4,23	.54
	Sınıf Öğretmeni	143	4,32	.61

İlköğretim okulu öğretmenleri; kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışlarına ilişkin görüşlerinde, branşlarına göre sınıf öğretmeni grubunda yer alanlar sayısal ve sözel gruplara göre daha yüksek ortalama puanlarla görüş bildirmişlerdir.

İlköğretim okulu öğretmenlerinin kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışlarına ilişkin görüşleri arasında branşlarına göre fark olup olmadığını belirlemek için yapılan varyans analizi sonuçları Tablo 9’da verilmektedir.

Tablo 9: Öğretmenlerin Kendi Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışlarına İlişkin Görüşlerinin Branşlarına Göre Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak		KT	SD	KO	F	Önem Denetimi
Toplam	Gİ	6,377	2	3,188	7,477	P = .001
	GA	128,790	302	.426		
	Toplam	135,167	304			
İletişimsel	Gİ	8,338	2	4,169	7,800	P = .000
	GA	161,433	302	.535		
	Toplam	169,771	304			

Davranışsal	Gİ	4,443	2	2,221	4,759	P = .009
	GA	140,984	302	.467		
	Toplam	145,427	304			Fark Önemli
Örgütsel	Gİ	4,852	2	2,426	4,773	P =.009
	GA	153,497	302	.508		
	Toplam	158,349	304			Fark Önemli

Tablo 9 incelendiğinde toplam ve her üç boyutta branşlarına göre ilköğretim okulu öğretmenlerinin kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışlarına ilişkin görüşleri arasında $P < .05$ düzeyinde anlamlı bir farkın olduğu anlaşılmaktadır.

Branşlarına göre ilköğretim okulu öğretmenlerinin kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışlarına ilişkin görüşleri arasında farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffee anlamlılık istatistiği sonuçları Tablo 10’ da verilmektedir.

Tablo 10: Öğretmenlerin Kendi Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışlarına İlişkin Görüşlerinin Branşlarına Göre Scheffe Testi Sonuçları

Kaynak	Branş	Branş	Ortalama Fark	Önem Denetimi
Toplam	Sınıf Öğretmeni	Sözel	.31	P=.001
İletişimsel Etik	Sınıf Öğretmeni	Sözel	.35	P=.001
Davranışsal Etik	Sınıf Öğretmeni	Sözel	.26	P=.011
Örgütsel Karar Vermede Etik	Sınıf Öğretmeni	Sözel	.27	P=.010

Tablo 10’deki bulgulara göre, toplam ve üç alt boyutta branşlarına göre ilköğretim okulu öğretmenlerinin kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışlarına ilişkin görüşlerinde belirlenen gruplar arasında $P < .05$ düzeyinde anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Toplam ve üç alt boyutta da sınıf öğretmenlerinin, sözel grup öğretmenlerine göre kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışı gösterme düzeylerine ilişkin görüşlerinin daha olumlu olduğu görülmektedir.

Elde edilen bulgulara göre, branşların iletişimsel, davranışsal ve örgütsel karar vermede etik boyutlarında yöneticilerin etik davranış göstermelerine ilişkin öğretmen algılarına etkisi olduğu görülmüştür. Bu etkinin her üç boyutta da sınıf öğretmenleri grubu lehine olduğu görülmektedir.

İlköğretim Okulu Yöneticilerinde Etik Liderlik: Muğla İli Örneği

İlköğretim okulu öğretmenlerinin kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışlarına ilişkin görüşlerinin öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre dağılımı Tablo 11’de verilmektedir.

Tablo 11: Öğretmenlerin Kendi Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışlarına İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımı

Etik Liderlik Alt Boyutları	Kıdem	n	\bar{X}	SS
İletişimsel Etik	1–10 Yıl	70	4,01	.76
	11–20 Yıl	95	4,03	.80
	21 ve üstü	150	4,33	.66
Davranışsal Etik	1–10 Yıl	70	4,01	.76
	11–20 Yıl	95	4,14	.67
	21 ve üstü	150	4,29	.65
Örgütsel Karar Vermede Etik	1–10 Yıl	70	4,09	.77
	11–20 Yıl	95	4,24	.80
	21 ve üstü	150	4,45	.61
Toplam	1–10 Yıl	70	4,02	.70
	11–20 Yıl	95	4,01	.68
	21 ve üstü	150	4,33	.61

Tablo 11 incelendiğinde ilköğretim okulu öğretmenlerinin kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışlarına ilişkin görüşleri arasında, mesleki kıdemleri açısından 21 yıl ve üstü kıdeme sahip olanlar, 1-10 yıl ve 11-20 yıl kıdeme sahip olanlara göre daha yüksek puan almışlardır.

İlköğretim okulu öğretmenlerinin kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışlarına ilişkin görüşleri arasında mesleki kıdemlerine göre fark olup olmadığını belirlemek için yapılan varyans analizi sonuçları Tablo 12’de verilmektedir.

Tablo 12 incelendiğinde toplam ve üç alt boyutta mesleki kıdemlerine göre ilköğretim okulu öğretmenlerinin kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışlarına ilişkin görüşleri arasında $P < .05$ düzeyinde anlamlı bir farkın olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 12: Öğretmenlerin Kendi Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışlarına İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak		KT	SD	KO	F	Önem Denetimi
Toplam	Gİ	5,894	2	2,947	6,935	P = .001
	GA	132,588	312	.425		
	Toplam	138,482	314			Fark Önemli
İletişimsel	Gİ	7,299	2	3,650	6,870	P = .001
	GA	165,753	312	.531		
	Toplam	173,052	314			Fark Önemli
Davranışsal	Gİ	4,00	2	2,000	4,291	P = .015
	GA	145,408	312	.466		
	Toplam	149,408	314			Fark Önemli
Örgütsel	Gİ	7,00	2	3,500	6,997	P = .001
	GA	156,062	312	.500		
	Toplam	163,062	314			Fark Önemli

Mesleki kıdemlerine göre ilköğretim okulu öğretmenlerinin kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışlarına ilişkin görüşleri arasında farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe anlamlılık istatistiği sonuçları Tablo 13'te verilmektedir.

Tablo 13 incelendiğinde toplam ve iletişimsel etik boyutunda 21 ve üstü yıl kıdem grubunda bulunan öğretmenlerin, 1-10 ve 11-20 yıl kıdem gruplarında bulunanlara göre kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışı gösterme düzeylerine ilişkin görüşlerinin daha olumlu olduğu görülmektedir.

Tablo 13: Öğretmenlerin Kendi Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışlarına İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre Scheffe Testi Sonuçları

Kaynak	Kıdem	Kıdem	Ortalama Fark	Önem Denetimi
Toplam	21 yıl ve üstü	1-10 yıl	.31	P=.005
İletişimsel Etik	21 yıl ve üstü	1-10 yıl	.32	P=.012
Davranışsal Etik	21 yıl ve üstü	1-10 yıl	.28	P=.018
Örgütsel Karar Vermede Etik	21 yıl ve üstü	1-10 yıl	.36	P=.002

İlköğretim Okulu Yöneticilerinde Etik Liderlik: Muğla İli Örneği

Davranışsal ve örgütsel etik boyutlarında ise 21 ve üstü yıl kıdem grubunda bulunan öğretmenlerin, sadece 1-10 yıl kıdem grubunda bulunanlara göre kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışı gösterme düzeylerine ilişkin görüşlerinin daha olumlu olduğu görülmektedir.

Her üç boyutta da 21 ve üstü kıdem grubu lehine sonuç çıkması, kıdem olarak daha tecrübeli öğretmenlerin müdürlerinin etik liderlik davranışı gösterme düzeylerine ilişkin algılamalarının daha iyi olduğunu göstermektedir. Bunun da bu gruptaki öğretmenlerle müdürlerinin yaşlarının yakın olmasından dolayı öğretmenlerin müdürleriyle daha iyi iletişim kurabilmelerinden kaynaklandığı söylenebilir.

İlköğretim okulu yöneticilerinin etik liderlik davranışı gösterme düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri öğretmenlerin müdürleriyle okul dışında sosyal etkinlik yapma durumlarına göre analiz sonuçları Tablo 14'te verilmektedir.

Tablo 14: Öğretmenlerin Kendi Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışlarına İlişkin Görüşlerinin Müdürleri ile Okul Dışında Sosyal Etkinlik Yapma Durumlarına Göre Dağılımı ve t Testi Sonuçları

Etik Liderlik Alt Boyutları	Sosyal Etkinlik	n	\bar{X}	S	t	P
İletişimsel Etik	Evet	149	4,33	.67	4,009	.000*
	Hayır	158	3,99	.79		
Davranışsal Etik	Evet	149	4,36	.60	4,503	.000*
	Hayır	158	4,01	.73		
Örgütsel Karar Vermede Etik	Evet	149	4,44	.69	3,366	.001*
	Hayır	158	4,17	.74		
Toplam	Evet	149	4,35	.58	4,428	.000*
	Hayır	158	4,02	.71		

İletişimsel etik boyutunda yöneticilerin etik liderlik davranışı gösterme durumlarına ilişkin algılamada, öğretmenlerin müdürleriyle okul dışında sosyal etkinlik yapma durumlarına bakıldığında evet diyen grubun ortalama puanları $\bar{X} = 4,33$; hayır diyen grubun puan ortalamaları $\bar{X} = 3,99$ olarak bulunmuştur. Sosyal etkinlik yapmaya evet ya da hayır diyen gruplar arasında oluşan bu farkın anlamlılığını test etmek için yapılan t testi sonucunda ($t=4,009$, $p=.00$) $P<.05$ düzeyinde gruplar arasında öğretmenlerin algılarının farklılaştığı görülmektedir. Sosyal etkinlik yapmaya evet diyen öğretmenlerin yöneticilerinin etik liderlik

davranışı gösterme düzeylerine ilişkin algılarının daha olumlu olduğu anlaşılmaktadır.

Davranışsal etik boyutunda yöneticilerin etik liderlik davranışı gösterme durumlarına ilişkin algılamada, öğretmenlerin müdürleriyle okul dışında sosyal etkinlik yapma durumlarına bakıldığında evet diyen grubun ortalama puanları \bar{X} = 4,36; hayır diyen grubun puan ortalamaları \bar{X} = 4,01 olarak bulunmuştur. Sosyal etkinlik yapma veya yapmama grupları arasında oluşan bu farkın anlamlılığını test etmek için yapılan t testi sonucunda (t=4,503, p=.00) P<.05 düzeyinde gruplar arasında öğretmenlerin algılarının farklılaştığı görülmektedir. Sosyal etkinlik yapmaya evet diyen öğretmenlerin yöneticilerinin etik liderlik davranışı gösterme düzeylerine ilişkin algılarının daha olumlu olduğu anlaşılmaktadır.

Örgütsel karar vermede etik boyutunda yöneticilerin etik liderlik davranışını gösterme durumlarına ilişkin algılamada, öğretmenlerin müdürleriyle okul dışında sosyal etkinlik yapma durumlarına bakıldığında evet diyen grubun ortalama puanları \bar{X} = 4,44; hayır diyen grubun puan ortalamaları \bar{X} = 4,17 olarak bulunmuştur. Sosyal etkinlik yapma veya yapmama grupları arasında oluşan bu farkın anlamlılığını test etmek için yapılan t testi sonucunda (t=3,366, p=.01) P<.05 düzeyinde gruplar arasında öğretmenlerin algılarının farklılaştığı görülmektedir. Sosyal etkinlik yapmaya evet diyen öğretmenlerin yöneticilerinin etik liderlik davranışı gösterme düzeylerine ilişkin algılarının daha olumlu olduğu anlaşılmaktadır.

Tüm boyutların toplamında yöneticilerin etik liderlik davranışını gösterme durumlarına ilişkin algılamada, öğretmenlerin müdürleriyle okul dışında sosyal etkinlik yapma durumlarına bakıldığında evet diyen grubun ortalama puanları \bar{X} = 4,35; hayır diyen grubun puan ortalamaları \bar{X} = 4,32 olarak bulunmuştur. Sosyal etkinlik yapma veya yapmama grupları arasında oluşan bu farkın anlamlılığını test etmek için yapılan t testi sonucunda (t=4,428 (p=.00) P<.05 düzeyinde gruplar arasında öğretmenlerin algılarının farklılaştığı görülmektedir. Sosyal etkinlik yapmaya evet diyen öğretmenlerin yöneticilerinin etik liderlik davranışı gösterme düzeylerine ilişkin algılarının daha olumlu olduğu anlaşılmaktadır.

İlköğretim okulu yöneticilerinin etik liderlik davranışı gösterme düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri öğretmenlerin sendika üyelik durumlarına göre analiz sonuçları Tablo 15'te verilmektedir.

İletişimsel etik boyutunda yöneticilerin etik liderlik davranışı gösterme durumlarına ilişkin algılamada, öğretmenlerin sendika üyelik durumlarına bakıldığında “evet” diyen grubun ortalama puanları \bar{X} = 4,18; “hayır” diyen grubun puan ortalamaları \bar{X} = 4,14 olarak bulunmuştur. Gruplar arasındaki

İlköğretim Okulu Yöneticilerinde Etik Liderlik: Muğla İli Örneği

farkın anlamlılığını test etmek için yapılan t testi sonucunda ($t=.444$, $p=.658$) $P<.05$ düzeyinde gruplar arasında öğretmenlerin algılarının farklılık göstermediği görülmektedir.

Tablo 15: Öğretmenlerin Kendi Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışlarına İlişkin Görüşlerinin Sendika Üyelik Durumlarına Göre Dağılımı ve t Testi Sonuçları

Etik Liderlik Alt Boyutları	Sendika Üyelik	n	\bar{X}	S	t	P
İletişimsel Etik	Evet	214	4,18	.77	.444	.658
	Hayır	100	4,14	.68		
Davranışsal Etik	Evet	214	4,18	.72	.056	.955
	Hayır	100	4,17	.63		
Örgütsel Karar Vermede Etik	Evet	214	4,33	.74	.783	.434
	Hayır	100	4,26	.68		
Toplam	Evet	214	4,20	.69	.406	.685
	Hayır	100	4,17	.61		

Davranışsal etik boyutunda yöneticilerin etik liderlik davranışını gösterme durumlarına ilişkin algılamada, öğretmenlerin sendika üyelik durumlarına bakıldığında “evet” diyen grubun ortalama puanları $\bar{X} = 4,18$; “hayır” diyen grubun puan ortalamaları $\bar{X} = 4,17$ olarak bulunmuştur. Gruplar arasındaki farkın anlamlılığını test etmek için yapılan t testi sonucunda ($t=.056$, $p=.955$) $P<.05$ düzeyinde gruplar arasında öğretmenlerin algılarının farklılık göstermediği görülmektedir.

Örgütsel karar vermede etik boyutunda yöneticilerin etik liderlik davranışını gösterme durumlarına ilişkin algılamada, öğretmenlerin sendika üyelik durumlarına bakıldığında “evet” diyen grubun ortalama puanları $\bar{X} = 4,33$; “hayır” diyen grubun puan ortalamaları $\bar{X} = 4,26$ olarak bulunmuştur. Gruplar arasındaki farkın anlamlılığını test etmek için yapılan t testi sonucunda ($t=.783$, $p=.434$) $P<.05$ düzeyinde gruplar arasında öğretmenlerin algılarının farklılık göstermediği görülmektedir.

Tüm boyutların toplamında yöneticilerin etik liderlik davranışını gösterme durumlarına ilişkin algılamada, öğretmenlerin sendika üyelik durumlarına bakıldığında “evet” diyen grubun ortalama puanları $\bar{X} = 4,20$; “hayır” diyen grubun puan ortalamaları $\bar{X} = 4,17$ olarak bulunmuştur. Gruplar arasındaki farkın anlamlılığını test etmek için yapılan t testi sonucunda ($t=.406$,

p=.685) $P < .05$ düzeyinde gruplar arasında öğretmenlerin algılarının farklılık göstermediği görülmektedir.

Üç boyutta da sendikaya üyeliğin öğretmen algılamalarını farklılaştırmaması, sendika üyeliğinin özlük haklarıyla ilgili olduğunu ve günlük hayatta algılamalara çok yansımalarının olmadığı sonucunu doğurduğu söylenebilir.

İlköğretim okulu yöneticilerinin etik liderlik davranışı gösterme düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri öğretmenlerin yaşlarına göre yapılan analiz sonuçları Tablo 16'da verilmektedir.

Tablo 16: Öğretmenlerin Kendi Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışlarına İlişkin Görüşlerinin Yaşlarına Göre Dağılımı

Etik Liderlik Alt Boyutları	Yaş	N	\bar{X}	SS
İletişimsel Etik	20-29	36	3,95	.71
	30-39	100	4,03	.79
	40-49	120	4,25	.71
	50 ve üstü	55	4,17	.74
Davranışsal Etik	20-29	36	4,00	.67
	30-39	100	4,11	.70
	40-49	120	4,24	.69
	50 ve üstü	55	4,18	.69
Örgütsel Karar Vermede Etik	20-29	36	3,84	.76
	30-39	100	4,24	.78
	40-49	120	4,47	.65
	5 ve üstü	55	4,37	.59
Toplam	20-29	36	3,95	.64
	30-39	100	4,01	.69
	40-49	120	4,28	.64
	50 ve üstü	55	4,33	.63

İlköğretim okulu öğretmenleri; kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışlarına ilişkin görüşlerinde, yaşlarına göre 40-49 yaş grubunda yer alanlar diğer gruplara (20-29, 30-39 ve 50 ve üstü yaş grubuna) göre daha yüksek ortalama puanlarla görüş bildirmektedirler.

İlköğretim Okulu Yöneticilerinde Etik Liderlik: Muğla İli Örneği

İlköğretim okulu öğretmenlerinin kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışlarına ilişkin görüşleri arasında yaşlarına göre fark olup olmadığını belirlemek için yapılan varyans analizi sonuçları Tablo 17’de verilmektedir.

Tablo 17: Öğretmenlerin Kendi Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışlarına İlişkin Görüşlerinin Yaşlarına Göre Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak		KT	SD	KO	F	Önem Denetimi
Toplam	Gİ	5,246	3	1,748	4,082	P = .007
	GA	131,519	307	.428		
	Toplam	136,765	310			Fark Önemli
İletişimsel	Gİ	6,567	3	2,189	4,090	P = .007
	GA	164,294	307	.535		
	Toplam	170,861	310			Fark Önemli
Davranışsal	Gİ	2,472	3	.824	1,738	P = .159
	GA	145,522	307	.474		
	Toplam	147,994	310			Fark Önemli
Örgütsel	Gİ	11,749	3	3,916	8,062	P = .000
	GA	149,141	307	.486		
	Toplam	160,890	310			Fark Önemli

Tablo 17 incelendiğinde yaşlarına göre ilköğretim okulu öğretmenlerinin kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışlarına ilişkin görüşleri arasında $P < 0.05$ düzeyinde anlamlı bir farkın olduğu anlaşılmaktadır.

Yaşlarına göre ilköğretim okulu öğretmenlerinin kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışlarına ilişkin görüşleri arasında farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe anlamlılık istatistiği sonuçları Tablo 18’de verilmektedir.

Tablo 18: Öğretmenlerin Kendi Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışlarına İlişkin Görüşlerinin Yaşlarına Göre Scheffe Testi Sonuçları

Kaynak	Yaş	Yaş	Ortalama Fark	Önem Denetimi
Örgütsel Karar Vermede Etik	40-49 yaş	20-29 yaş	.63	P=.000
	50 yaş ve üstü	20-29 yaş	.53	P=.006

Tablo 18'deki bulgulara göre, yaşlarına göre ilköğretim okulu öğretmenlerinin kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışlarına ilişkin görüşlerinde sadece örgütsel karar vermede etik boyutunda belirlenen gruplar arasında $P < .05$ düzeyinde anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Örgütsel karar vermede etik boyutunda 40-49 ile 50 yaş ve üstü yaş gruplarında bulunan öğretmenlerin, 20-29 yaş grubunda bulunanlara göre kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışı gösterme düzeylerine ilişkin görüşlerinin daha olumlu olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre, yaşın iletişimsel ve örgütsel karar vermede etik boyutlarında yöneticilerin etik davranış göstermelerine ilişkin öğretmen algılarına etkisi olduğu görülmüştür. Oluşan farkın, yaşları daha fazla olan öğretmenlerin okul müdürleriyle daha iyi iletişim kurmasından kaynaklandığı söylenebilir.

İlköğretim okulu öğretmenlerinin kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışlarına ilişkin görüşlerinin öğretmenlerin çalıştıkları okulun büyüklüğüne göre dağılımı Tablo 19'da verilmektedir.

Tablo 19: Öğretmenlerin Kendi Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışlarına İlişkin Görüşlerinin Öğretmenlerin Çalıştıkları Okulun Büyüklüğüne Göre Dağılımı

Etik Liderlik Alt Boyutları	Kıdem	n	\bar{X}	SS
İletişimsel Etik	Büyük	115	4,39	.58
	Orta	116	3,94	.80
	Küçük	85	4,18	.77
Davranışsal Etik	Büyük	115	4,37	.57
	Orta	116	3,96	.75
	Küçük	85	4,23	.68
Örgütsel Karar Vermede Etik	Büyük	115	4,44	.62
	Orta	116	4,21	.69
	Küçük	85	4,27	.86
Toplam	Büyük	115	4,39	.53
	Orta	116	3,99	.70
	Küçük	85	4,21	.69

İlköğretim okulu öğretmenleri; kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışlarına ilişkin görüşlerinde, çalıştıkları okulun büyüklüğüne göre büyük okulda çalışanlar küçük ve orta ölçekli okulda çalışanlara göre daha yüksek

İlköğretim Okulu Yöneticilerinde Etik Liderlik: Muğla İli Örneği

ortalama puanlarla görüş bildirmektedirler.

İlköğretim okulu öğretmenlerinin kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışlarına ilişkin görüşleri arasında çalıştıkları okulun büyüklüğüne göre fark olup olmadığını belirlemek için yapılan varyans analizi sonuçları Tablo 20’de verilmektedir.

Tablo 20: Öğretmenlerin Kendi Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışlarına İlişkin Görüşlerinin Çalıştıkları Okulun Büyüklüğüne Göre Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak		KT	SD	KO	F	Önem Denetimi
Toplam	Gİ	9,773	2	4,886	11,847	P = .000
	GA	129,105	313	.412		
	Toplam	138,878	315			Fark Önemli
İletişimsel	Gİ	11,973	2	5,987	11,615	P = .000
	GA	161,327	313	.515		
	Toplam	173,301	315			Fark Önemli
Davranışsal	Gİ	10,300	2	5,150	11,533	P = .000
	GA	139,777	313	.447		
	Toplam	150,078	315			Fark Önemli
Örgütsel	Gİ	3,282	2	1,641	3,205	P = .042
	GA	160,260	313	.512		
	Toplam	163,542	315			Fark Önemli

Tablo 20 incelendiğinde çalıştıkları okulun büyüklüğüne göre ilköğretim okulu öğretmenlerinin kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışlarına ilişkin görüşleri arasında toplam ve üç alt boyutta da $P < .05$ düzeyinde anlamlı bir farkın olduğu anlaşılmaktadır.

Çalıştıkları okulun büyüklüğüne göre ilköğretim okulu öğretmenlerinin kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışlarına ilişkin görüşleri arasında farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe anlamlılık istatistiği sonuçları Tablo 21’de verilmektedir.

Toplam ve davranışsal etik boyutunda büyük ve küçük okulda çalışanlar, orta ölçekli okulda çalışanlara göre kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışı gösterme düzeylerine ilişkin görüşlerinin daha olumlu olduğu görülmektedir.

İletişimsel ve örgütsel karar vermede etik boyutlarında ise büyük okulda çalışanlar, orta ölçekli okulda çalışanlara göre kendi yöneticilerinin etik liderlik

davranışı gösterme düzeylerine ilişkin görüşlerinin daha olumlu olduğu görülmektedir.

Tablo 21: Öğretmenlerin Kendi Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışlarına İlişkin Görüşlerinin Çalıştıkları Okulun Büyüklüğüne Göre Scheffe Testi Sonuçları

Kaynak	Okul Büyüklüğü	Okul Büyüklüğü	Ortalama Fark	Önem Denetimi
Toplam	Büyük	Orta	.41	P=.000
İletişimsel Etik	Büyük	Orta	.45	P=.000
Davranışsal Etik	Büyük	Orta	.42	P=.000
Örgütsel Karar Vermede Etik	Büyük	Orta	.23	P=.049

Elde edilen bulgulara göre, okul büyüklüğünün iletişimsel, davranışsal ve örgütsel karar vermede etik boyutlarında yöneticilerin etik davranış göstermelerine ilişkin öğretmen algılarına etkisi olduğu görülmüştür. Üç boyutta da farkın büyük okul grubu lehine çıkması büyük okullarda yerleşmiş bir örgüt kültürünün varlığını gösterdiği söylenebilir.

İlköğretim okulu öğretmenlerinin kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışlarına ilişkin görüşlerinin öğretmenlerin çalıştıkları okulun yaşına göre dağılımı Tablo 22’de verilmektedir.

İlköğretim okulu öğretmenleri; kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışlarına ilişkin görüşlerinde, iletişimsel ve davranışsal boyutlarda çalıştıkları okulun yaşına göre yeni (1-9 yıl) okulda çalışanlar diğerlerine (10-19, 20-29, 30 ve üstü yaşa sahip okulda çalışanlara) göre; örgütsel karar vermede etik boyutunda ise 10-19 yaşa sahip okulda çalışanlar diğerlerine (1-9, 20-29, 30 ve üstü yaşa sahip okulda çalışanlara) göre daha yüksek ortalama puanlarla görüş bildirmektedirler.

İlköğretim Okulu Yöneticilerinde Etik Liderlik: Muğla İli Örneği

Tablo 22: Öğretmenlerin Kendi Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışlarına İlişkin Görüşlerinin Öğretmenlerin Çalıştıkları Okulun Yaşına Göre Dağılımı

Etik Liderlik Alt Boyutları	Kıdem	n	\bar{X}	SS
İletişimsel Etik	1-9 yıl	46	4,22	.72
	10-19 yıl	12	3,96	.73
	20-29 yıl	62	4,17	.67
	30 ve üstü	196	4,17	.77
Davranışsal Etik	1-9 yıl	46	4,32	.09
	10-19 yıl	12	4,28	.17
	20-29 yıl	62	4,02	.08
	30 ve üstü	196	4,20	.05
Örgütsel Karar Vermede Etik	1-9 yıl	46	4,35	.10
	10-19 yıl	12	4,58	.15
	20-29 yıl	62	4,02	.10
	30 ve üstü	196	4,37	.05
Toplam	1-9 yıl	46	4,27	.64
	10-19 yıl	12	4,15	.60
	20-29 yıl	62	4,01	.63
	30 ve üstü	196	4,20	.68

İlköğretim okulu öğretmenlerinin kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışlarına ilişkin görüşleri arasında çalıştıkları okulun yaşına göre fark olup olmadığını belirlemek için yapılan varyans analizi sonuçları Tablo 23'te verilmektedir.

Tablo 23: Öğretmenlerin Kendi Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışlarına İlişkin Görüşlerinin Çalıştıkları Okulun Yaşına Göre Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak		KT	SD	KO	F	Önem Denetimi
Toplam	Gİ	.884	3	.295	.666	P = .573
	GA	137,995	312	.442		
	Toplam	138,878	315			
İletişimsel	Gİ	.655	3	.218	.395	P = .757
	GA	172,646	312	.553		
	Toplam	173,301	315			

Davranışsal	Gi	2,663	3	.888	1,879	P = .133
	GA	147,414	312	.472		
	Toplam	150,078	315			FarkÖnemsiz
Örgütsel	Gi	6,955	3	2,318	4,619	P = .004
	GA	156,587	312	.502		
	Toplam	163,542	315			Fark Önemli

Tablo 23 incelendiğinde çalıştıkları okulun yaşına göre ilköğretim okulu öğretmenlerinin kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışlarına ilişkin görüşleri arasında sadece örgütsel karar vermede etik boyutunda $P < 0.05$ düzeyinde anlamlı bir farkın olduğu anlaşılmaktadır.

Çalıştıkları okulun yaşına göre ilköğretim okulu öğretmenlerinin kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışlarına ilişkin görüşleri arasında farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe anlamlılık istatistiği sonuçları Tablo 24’te verilmektedir.

Tablo 24: Öğretmenlerin Kendi Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışlarına İlişkin Görüşlerinin Çalıştıkları Okulun Yaşına Göre Scheffe Testi Sonuçları

Kaynak	Okul Yaşı	Okul Yaşı	Ortalama Fark	Önem Denetimi
Örgütsel Kar.Ver.Etik	30 yaş ve üstü	20-29 yaş	.35	P=.010

30 ve üstü yaşa sahip okullarda çalışan öğretmenlerin, 20-29 yaşa sahip okullarda çalışanlara göre kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışı gösterme düzeylerine ilişkin görüşlerinin daha olumlu olduğu görülmektedir.

4.Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırmada öğretmen algılarına göre ilköğretim okulu yöneticilerinin etik liderlik davranışını gösterme durumlarını etik liderliğin üç alt boyutunda karşılaştırmak amaçlanmıştır. Elde edilen bulgulara göre;

İlköğretim okulu müdürleri iletişimsel, davranışsal ve örgütsel karar vermede etik alt boyutlarında ortalamanın üzerinde puan almıştır. Bu sonuçlardan ilköğretim okulu müdürlerinin, etik liderliğin üç alt boyutunda da üst düzeyde etik liderlik davranışı gösterdiği ayrıca etik liderliğin üç alt boyutu arasında en fazla örgütsel karar vermede etik boyutunda, etik liderlik davranışı gösterdiği ortaya çıkmıştır.

İlköğretim Okulu Yöneticilerinde Etik Liderlik: Muğla İli Örneği

Öğretmenlerin kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışı göstermelerine ilişkin algılarında cinsiyetlerine göre iletişimsel ve davranışsal boyutlarda erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre daha olumlu olduğu, örgütsel karar vermede etik boyutunda ise anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmenlerin kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışı göstermelerine ilişkin algılarının branşlarına göre iletişimsel, davranışsal ve örgütsel karar vermede etik boyutlarında sınıf öğretmenlerinin sözel ve sayısal alandaki öğretmenlere göre daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Öğretmenlerin kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışı göstermelerine ilişkin algılarında mesleki kıdemlerine göre iletişimsel, davranışsal ve örgütsel karar vermede etik boyutlarında 21 ve üstü kıdem grubundaki öğretmenlerin diğer gruplara göre daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Öğretmenlerin kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışı göstermelerine ilişkin algılarında müdürleriyle okul dışında sosyal etkinlik yapıp yapmama durumlarına göre iletişimsel, davranışsal ve örgütsel karar vermede etik boyutlarında “evet” diyen öğretmenlerin “hayır” diyenlere göre daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Öğretmenlerin kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışı göstermelerine ilişkin algılarında sendika üyelik durumlarına göre iletişimsel, davranışsal ve örgütsel karar vermede etik boyutlarında sendika üyeliğine “evet” diyen öğretmenlerle “hayır” diyenler arasında anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmenlerin kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışı göstermelerine ilişkin algılarında yaşlarına göre iletişimsel ve örgütsel karar vermede etik boyutlarında 30-39, 40-49, 50 ve üstü yaş gruplarındaki öğretmenler 20-29 yaş grubuna göre daha olumlu olduğu, davranışsal etik boyutunda ise anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmenlerin kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışı göstermelerine ilişkin algılarında çalıştıkları okulun büyüklüğüne göre iletişimsel, davranışsal ve örgütsel karar vermede etik boyutlarında, büyük okulda çalışan öğretmenlerin küçük ve orta dereceli okullarda çalışanlara göre daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Öğretmenlerin kendi yöneticilerinin etik liderlik davranışı göstermelerine ilişkin algılarında çalıştıkları okulun yaşına göre örgütsel karar vermede etik boyutunda 30 ve üstü yaşa sahip okulda çalışan öğretmenlerin diğer okullardaki öğretmenlere göre daha olumlu olduğu, iletişimsel ve davranışsal boyutlarda ise anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir.

İlköğretim okulu yöneticilerinin, daha üst düzey etik liderlik davranışı gösterebilmeleri için zaman zaman seminer, konferans gibi etkinliklere katılmaları sağlanmalıdır. Özellikle iletişimsel ve davranışsal boyutta etik liderlik davranışı gösterme becerilerini geliştirici çalışmalara öncelik verilmelidir. Ayrıca öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin okul dışında sosyal etkinlik yapmaları ve mesai saatleri dışında birlikte zaman geçirmeleri yetkililerce teşvik edilmelidir.

Bu çalışma yapılacak başka çalışmalar için örnek olarak el alınabilir. Örneğin; ilköğretim okullarının dışındaki eğitim kurumlarında benzer konu araştırılabilir. Etik liderlik davranışlarının okullarda öğretmen ve öğrenci verimliliğine etkisi araştırılabilir. Aynı çalışma özel ve resmi ilköğretim okullarını karşılaştırmak için de yapılabilir.

Not: Bu çalışma, İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışı Gösterme Düzeylerinin İncelenmesi (Muğla İli Örneği) adlı yüksek lisans tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

5. Kaynakça

- Alatlı, A. (1999). *Schrödinger'in Kedisi*. İstanbul: Boyut Yayınevi.
- Aydın, İ. P. (2002). *Yönetmelik, Mesleki ve Örgütsel Etik*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Başaran, İ. E. (1998). *Eğitim Yönetim*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Baştuğ, İ. (2009). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Etik Davranışlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri (Konya İli Örneği), *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Can, N. (2002). Değişim Sürecinde Eğitim Yönetimi. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı:155, 345-356.
- Gümüşeli, A. İ. (2004). Okul Müdürlerinin Öğretim Liderliğini Sınırlayan Etmenler. *Eğitim Yönetimi*, Yıl: 2, Sayı: 2, 23-34.
- Karaköse, T. (2007). Okul Yöneticilerinin Etik Liderliği. *Çağdaş Eğitim*, Sayı:338,Cilt:21,78-85.
- Özden, Y. (2004). *Eğitim ve Okul Yöneticiliği El Kitabı*. Ankara PegemA Yayıncılık.
- Şişman, M.(2002). *Öğretim Liderliği*. Ankara: PegemA Yayınevi.
- Thiroux, J. (1998). *Ethics Theory and Practise*, New Jersey: R.R. Donneley& Sons Company.
- Yılmaz, E. (2005). Etik Liderlik Ölçeği'nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *XIV. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı*, Pamukkale Üniversitesi,

İlköğretim Okulu Yöneticilerinde Etik Liderlik: Muğla İli Örneği

808-814.

Yılmaz, E. (2006).Okullardaki Örgütsel Güven Düzeyinin Okul Yöneticilerinin Etik Liderlik Özellikleri ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.